

det meget mere i Overensstemmelse med den Dagsorden, han har paaheraaft sig, og hvorefter dette er en Sag, i hvilken Regjeringen naturlig bør tage Initiativet, kun har været hans Hensigt at give Landstinget Anledning til at fremkomme med den Udtalelse, der hidtil har manglet fra Landstingets Side. Det er dertil, at der som bemærket kan siges, at have været Grund for den ærede Forslagsstiller i den hele foreliggende Situation, og det er derfor, jeg agter at stemme for Forslagets Dvergang til 2den Behandling.

J. Andersen: Jeg kan ikke være enig med den sidste ærede Taler i, at det skulde være vanskeligt at sige, hvad den Dagsorden indeholdt, der blev vedtagen ifjor. Det kan selvfølgelig ikke være min Hensigt her at ville reise en Diskussion om denne Dagsordens Betydning; jeg har ikke deltaget i at foreslå den og heller ikke i at stemme for den, og det maa blive deres Sag, der have stemt for den, at forsvare den. Jeg vil kun udtale min Tilfredshed med, at her engang er kommet til at foreligge et Lovforslag, af en ren Dvangsnatur, saa at det kan ses, at man ogsaa i Landstinget ser Sagen fra den Side, og at der altsaa dog mulig kan være Udfigt til, at faa en saadan Lov. Jeg forlod den ærede Forslagsstiller saaledes, at Forslaget egentlig kun var at betragte som hans Ændringer til den næste Sag paa Dagsordenen (8 i 5 her ryfter paa Hovedet). Ja, hvis jeg har misforstaaet ham, er der jo ikke flet nogen stor Skade derved. — Jeg skal kun omtale et eneste Punkt i Lovforslaget, som jeg ikke vil kunne tiltræde. Det er nemlig Udvildelsen af Netten til, at nedlægge den 10de Gaard. I 1861 blev denne Net sat som en Præmie for Godseierne for at komme overens med Fæsterne; men Loven af 1861 gav kun Netten til de Godseiere, der solgte til Fæsterne eller deres Efterladte, hvorimod den her skulde tilkomme dem Alle uden Hensyn til, til hvem der blev solgt. Der har jo oftere foreliggeret det Spørgsmaal og udviklet sig store Diskussioner derom, om det var rigtig at have Bøndergaarde eller at have Herregaarde. Man har jo paastaet, at det i statsøkonomisk

Henseende skal være rigtigst og fordelagtigst at have mange store Herregaarde, og færre Bøndergaarde. En æret Landstingsmand, som nu ikke mere er tilstede iblandt os, har imidlertid engang ved en anden Leilighed udtalt, at det gjælder ikke om, at der udføres nogle Tusind Tdr. Korn eller nogle Tusind Tdr. Smør mere; hvad der er det Væsentlige, er, at der lever indenfor Landets Grændser saamange Folf, som muligt, og at de leve saa godt som muligt. Nu er det Tilfældet, at de Gaarde, der paa denne Maade nedlægges, saagodt som udelukkende blive enten henlagte til Hovedgaarden eller sammenlagte til større Gaarde; men dette kan jo dog ikke være tjenligt i det nævnte Diemed. Jeg skal fremdeles blot udtale, at iafte vare flere af dette Things Medlemmer samlede paa et andet Sted, hvor vi hørte opgive med bestemte Tal af en af vore dygtigste Landmænd — for ikke at støde Nogen ved at sige den dygtigste — som i 30 May har drevet en Gaard, han besidder, efter alle Kunstens Regler, og det en Gaard, som bestaar af de mest udmærkede Torder, at det Udbytte, han fik ud deraf, var et saadant, at jeg tror, at det i statsøkonomisk Henseende ikke skulde vække stor Tilhjelighed til, at sammenlægge Bøndergaarde; thi naar en saadan Mand med en saadan Driftskapital og en saadan Dygtighed, som enhver Landmand vistnok vil anerkende, at han er i Besiddelse af, paa en af de bedste Gaarde, kun har kunnet bringe det til et Nettoudbytte af 23 Rd. pr. Tønde Land, tror jeg ikke, at der i økonomisk Henseende kan siges, at være synderlig Fordel ved en saadan Gaard, og vel at mærke fra disse 23 Rd. pr. Tønde Land er der ikke afdraget Tiende — thi det er en tiendefri Tord, som den Mand driver — og ikke Rentur af den Indjobskapital, der staar i Gaarden. Skal Landet vedblive at beholde sin Skatteepne — jeg sigter her navnlig til Indtægtskatten — tror jeg ikke, at det vil være raadeligt, at man faar flere store Gaarde, end der nu er. Naar denne Mand — det vil neppe vække Anstod, at jeg nævner ham, det er Statsraad Tesdorff — hvis Gaarde ere i en saadan Kulturtilstand, som vist kun faa andre Gaarde, ikke har kunnet drive det op til et større Nettoudbytte